

NODAVLAT OLIY TA'LIM TIZIMIDA RAQOBATNING ZAMONAVIY STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI TAHLILI.

Sharipov Sirojiddin Maksudbekovich

Osiyo Xalqaro Universiteti Magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada nodavlat oliy ta'lim tizimida raqobat muhitining shakllanishi va rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy raqobat strategiyalari innovatsion yondashuvlar, raqamli texnologiyalarni joriy etish, ta'lim sifatini oshirish, marketing va brending mexanizmlaridan samarali foydalanish imkoniyatlari yoritiladi. Muallif nodavlat oliy ta'lim muassasalarining raqobatbardoshligini oshirishda xalqaro tajriba, boshqaruv samaradorligi va talabalar ehtiyojlariga yo'naltirilgan strategiyalar muhim ahamiyat kasb etishini asoslab beradi.

Kalit so'zlar. raqobat strategiyalari, raqobatbardoshlik, innovatsion yondashuv, marketing strategiyasi, brending, innovatsion, mexanizm.

404sirojiddin@gmail.com

Аннотация: В данной статье анализируются факторы, влияющие на формирование и развитие конкурентной среды в негосударственной системе высшего образования. Также будут освещены современные конкурентные стратегии, инновационные подходы, внедрение цифровых технологий, повышение качества образования, возможность эффективного использования механизмов маркетинга и брендинга. Автор обосновывает важность международного опыта, эффективности управления и стратегий, ориентированных на потребности студентов, в повышении конкурентоспособности негосударственных высших учебных заведений.

Ключевые слова: конкурентные стратегии, конкурентоспособность, инновационный подход, маркетинговая стратегия, брендинг, инновация, механизм

404sirojiddin@gmail.com

Abstract: This article analyzes the factors affecting the formation and development of the competitive environment in the non-governmental higher education system. Also, the possibilities of innovative approaches to modern competitive strategies, the introduction of digital technologies, the improvement of the quality of education, the effective use of marketing and branding mechanisms are highlighted. The author justifies the importance of international experience, management efficiency and strategies aimed at the needs of students in improving the competitiveness of non-governmental higher education institutions.

Keywords: Competitive Strategies, competitiveness, innovative approach, marketing strategy, branding, innovation, mechanism

So‘nggi yillarda oliy ta‘lim tizimida yuz berayotgan tub o‘zgarishlar, xususan nodavlat oliy ta‘lim muassasalari faoliyatining kengayishi raqobat muhitini keskin kuchaytirdi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida ta‘lim xizmatlari ham muhim iqtisodiy sektor sifatida shakllanib, oliy ta‘lim muassasalari o‘rtasida sifat, innovatsiya va samaradorlik asosida raqobat olib borilmoqda. Shu nuqtai nazardan, nodavlat oliy ta‘lim tizimida zamonaviy raqobat strategiyalaridan foydalanish masalasi ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb hisoblanadi.

Mazkur yo‘nalishda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, raqobat strategiyalarining nazariy asoslari ilk bor Michael Porter tomonidan ishlab chiqilgan bo‘lib, u raqobat ustunligiga erishishning uch asosiy strategiyasini — xarajatlar yetakchiligi, differensiallash va fokuslash strategiyalarini asoslab bergan. Ushbu yondashuv bugungi kunda ta‘lim tizimida ham keng qo‘llanilmoqda.

Ta‘lim sohasida raqobat va strategik boshqaruv masalalari Philip Kotler va Gary Armstrong tomonidan marketing nuqtai nazaridan o‘rganilib, ular ta‘lim xizmatlarini iste‘molchilarga yo‘naltirilgan holda tashkil etish zarurligini ta‘kidlaydilar. Ularning fikricha, zamonaviy ta‘lim muassasalari o‘z faoliyatida marketing strategiyalarini faol qo‘llashi orqali raqobatbardoshligini oshirishi mumkin.

Shuningdek, oliy ta'lim tizimining globallashuvi va xalqaro integratsiyasi masalalari UNESCO hisobotlarida keng yoritilgan bo'lib, unda ta'lim sifatini oshirish, akademik mobillikni rivojlantirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish asosiy ustuvor yo'nalishlar sifatida belgilangan.

MDH va O'zbekiston olimlari tomonidan ham mazkur yo'nalishda qator ilmiy izlanishlar olib borilgan. Ular nodavlat oliy ta'lim muassasalarining rivojlanishida boshqaruv samaradorligi, ta'lim sifatini oshirish va innovatsion yondashuvlarni joriy etish muhim omil ekanligini ta'kidlaydilar. Xususan, milliy tadqiqotlarda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, raqamlashtirish va xalqaro standartlarga moslashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

Yuqoridagi ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, nodavlat oliy ta'lim tizimida raqobat strategiyalaridan samarali foydalanish nafaqat muassasa rivojlanishining, balki butun ta'lim tizimi samaradorligining muhim omili hisoblanadi. Shu bois mazkur maqolada ushbu strategiyalarning amaliy imkoniyatlari va ularni joriy etish mexanizmlari chuqur tahlil qilinadi.

So'nggi yillarda oliy ta'lim tizimida tub islohotlar amalga oshirilib, nodavlat oliy ta'lim muassasalari (NOTM) faoliyati kengayib bormoqda. Globallashuv jarayoni, bilimlar iqtisodiyoti va mehnat bozori talablarining o'zgarishi oliy ta'lim tizimida raqobatni keskin kuchaytirmoqda. Ayniqsa, nodavlat oliy ta'lim muassasalari uchun raqobatbardoshlikni ta'minlash, innovatsion rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish va samarali boshqaruv mexanizmlarini joriy etish dolzarb masalaga aylangan.

Mazkur maqolada nodavlat oliy ta'lim tizimida raqobatning zamonaviy strategiyalaridan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilinadi hamda ularni amaliyotga joriy etish yo'llari ko'rsatib beriladi.

Nodavlat oliy ta'lim tizimida raqobat muhitining o'ziga xos xususiyatlari

Nodavlat oliy ta'lim muassasalari davlat oliy ta'lim muassasalariga nisbatan moslashuvchanlik, tezkor qaror qabul qilish va bozor talablariga moslashish imkoniyati bilan ajralib turadi. Ularning asosiy maqsadi — sifatli ta'lim xizmatlarini taklif etish orqali talabalar va ish beruvchilar ehtiyojini qondirishdir.

Raqobat muhitining asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

Ta'lim xizmatlari bozorining kengayishi

Talabalar uchun tanlov imkoniyatlarining ortishi

Xalqaro ta'lim muassasalari bilan raqobat

Raqamli texnologiyalar asosida ta'lim berish shakllarining rivojlanishi

Zamonaviy raqobat strategiyalarining nazariy asoslari

Raqobat strategiyalari tashkilotning bozordagi o'rnini mustahkamlashga qaratilgan uzoq muddatli rejalar majmuasidir. Nodavlat oliy ta'lim tizimida quyidagi strategiyalar muhim hisoblanadi:

1. Differensiallash strategiyasi

Bu strategiya ta'lim xizmatlarini boshqa muassasalardan ajratib turadigan noyob xususiyatlarni shakllantirishga qaratilgan. Masalan:

Innovatsion o'quv dasturlari

Xalqaro diplomlar

Amaliyotga yo'naltirilgan ta'lim

2. Xarajatlar bo'yicha yetakchilik strategiyasi

Talabalar uchun maqbul kontrakt narxlarini taklif etish orqali ko'proq auditoriyani jalb qilish imkonini beradi. Bunda sifatni saqlab qolish muhim ahamiyatga ega.

3. Fokuslash strategiyasi

Muayyan yo'nalish yoki auditoriyaga ixtisoslashish orqali raqobat ustunligiga erishiladi. Masalan:

IT ta'limi

Tibbiyot

Biznes va menejment

Raqamli transformatsiya va uning ahamiyati

Raqamli texnologiyalar zamonaviy raqobat strategiyalarining asosiy elementi hisoblanadi. Nodavlat oliy ta'lim muassasalari quyidagi yo'nalishlarda raqamli transformatsiyani amalga oshirishi mumkin:

Onlayn ta'lim platformalarini joriy etish

Masofaviy ta'limni rivojlantirish

Elektron kutubxonalar va LMS tizimlaridan foydalanish

Sun'iy intellekt asosida ta'lim jarayonini optimallashtirish

Bu esa ta'lim sifatini oshirish bilan birga, talabalar uchun qulaylik yaratadi va raqobatbardoshlikni kuchaytiradi.

Marketing va brending strategiyalari

Zamonaviy ta'lim bozorida marketing muhim rol o'ynaydi. Nodavlat oliy ta'lim muassasalari o'z brendini shakllantirish orqali talabalarni jalb qiladi.

Asosiy yo'nalishlar:

Raqamli marketing (SMM, SEO, kontent marketing)

Ijobiy imij yaratish

Bitiruvchilar muvaffaqiyatini targ'ib qilish

Hamkorlik dasturlarini rivojlantirish

Kuchli brend — bu ishonch, sifat va barqarorlik belgisi hisoblanadi.

Xalqaro tajriba va hamkorlik

Xalqaro hamkorlik nodavlat oliy ta'lim muassasalari uchun muhim ustunlik hisoblanadi. Quyidagilar bunga misol bo'ladi:

Qo'shma ta'lim dasturlari

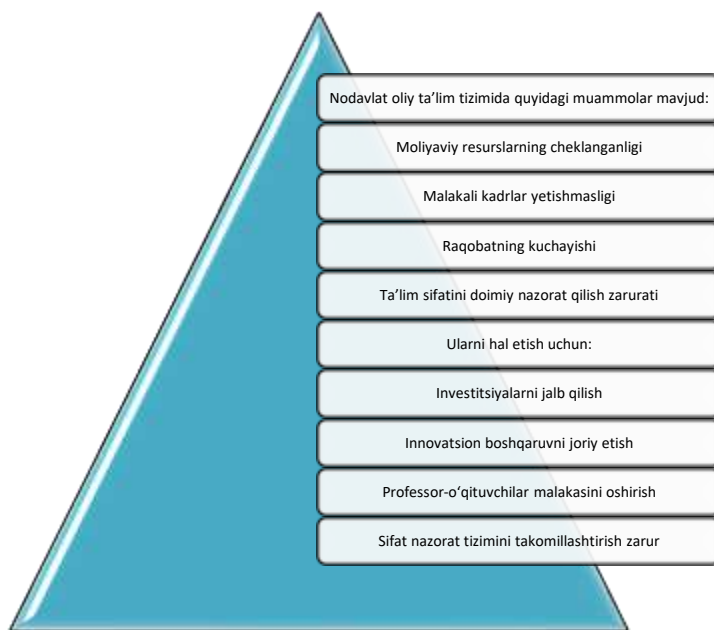
Talabalar almashinuvi

Xorijiy professorlarni jalb qilish

Ikki diplomli dasturlar

Bu esa ta'lim sifatini oshiradi va muassasaning nufuzini mustahkamlaydi.

Muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari

Nodavlat oliy ta'lim tizimida raqobatning zamonaviy strategiyalaridan samarali foydalanish muassasalarning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi. Innovatsion yondashuvlar, raqamli texnologiyalar, marketing strategiyalari va xalqaro hamkorlik raqobatbardoshlikni oshirishda muhim omillar hisoblanadi.

Kelajakda nodavlat oliy ta'lim muassasalari o'z faoliyatini talabalar ehtiyojlariga moslashtirish, ta'lim sifatini oshirish va global ta'lim bozorida o'z o'rnini mustahkamlashga qaratishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni O'RQ-637-son, 23.09.2020
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-sonli "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi farmoni.
3. M.E.Porter. The Competitive Advantage of Nations. – Free Press; 1 edition (Jun 1 1998). – 896 p.
4. Porter, M. E. (1979). How Competitive Forces Shape Strategy. Harvard Business Review, 57(2), 137-145.

5. Qudratova, G. M. (2024). METHODOLOGY OF ANALYSIS OF COMPETITIVENESS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN BUKHARA REGION. *International journal of artificial intelligence*, 4(10), 341-345.
6. Azimov, B. F., & Qudratova, G. M. (2023). Oliy ta'lim muassasalarining Abduqodirov A.A. Raqamli ta'lim texnologiyalari va ularning pedagogik imkoniyatlari. – Toshkent: Fan, 2021.
7. Jo'rayev R.H. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
8. G'afforov O.O. Masofaviy ta'limni tashkil etish metodikasi. – Toshkent, 2022.
9. Qodirova M.M. Ta'limda motivatsiya va rag'batlantirish mexanizmlari. – Toshkent, 2019.
10. Ismoilov B.Sh. Onlayn ta'lim platformalarida baholash tizimlari. // *Pedagogika jurnali*, 2021.
11. Deterding S. Gamification in Education. // *Computers in Human Behavior*, 2018.
12. Kapp K.M. The Gamification of Learning and Instruction. – New York: Wiley, 2017.
13. Deci E., Ryan R. Intrinsic Motivation and Self-Determination in Education. – New York, 2016.
14. Siemens G. Digital Learning Environments. – London, 2019.
15. Bates A.W. Teaching in a Digital Age. – Vancouver, 2020.
16. OECD. Education in the Digital Era. – Paris, 2021.
17. UNESCO. Digital Transformation of Education. – Paris, 2020.
18. Anderson T. Online Learning Theory and Practice. – Athabasca University Press, 2019.
19. Alavi M., Leidner D. Technology-Mediated Learning. // *MIS Quarterly*, 2018.